

Albatrossen en stormvogels: bedreigd en beschermd

Lex van Groningen

Koningsalbatros *Diomedea sp.*. Er bestaan twee soorten Koningsalbatrossen, een noordelijke en zuidelijke. Beide lijken uiterlijk erg op elkaar. Met een spanwijdte van meer dan drie meter behoren ze tot de grootste vliegende vogels op onze aarde. Hun broedgebieden liggen rond Nieuw Zeeland en Australië, maar ze komen overal in de Zuidelijke Oceaan rond Antarctica voor. Engelse naam: Royal Albatross. Foto: Lex van Groningen.

De afgelopen twee jaar reisde ik als natuurgids mee aan boord van het zeilschip Europa. Voor de gasten aan boord is de eindbestemming het 'witte continent': Antarctica. Minstens zo interessant is echter de oversteek over de Drake Passage waar Wenkbrauw-albatrossen en Grote Albatrossen langs het schip glijden. Reuzenstormvogels cirkelen er nieuwsgierig rond en de grijs-blauwe Prions vallen er nauwelijks op als ze in groepjes laag over de golven scheren. In dit artikel geef ik aan wat deze vogels zo bijzonder maakt, welke gevaren ze bedreigen en wat er aan te doen is.

De meeste reizigers associëren de 800 km lange oversteek van Argentinië naar het Antarctisch schiereiland met zeeziekte. Vooral de Drake Passage heeft die reputatie omdat het de nauwste doorgang is, waar zowel de westenwind als de watermassa van de Zuidelijke Oceaan zich doorheen moeten persen. Voor vogels, vissen en zeezoogdieren is het echter een

rijk voedselgebied. De Europa werd in 1911 gebouwd als lichtschip. Hoe anders moet de oceaan er toen hebben uitgezien: walvissen werden nog niet op grote schaal bejaagd en albatrossen en stormvogels liepen nauwelijks gevaar door visserij – ze kwamen allemaal in veel grotere aantallen voor dan vandaag de dag. Zeevogels en walvissen hebben gemeen

dat ze zich zeer langzaam voortplanten. Maar terwijl walvissen sinds 1985 internationaal beschermd zijn en zich langzaam kunnen herstellen, verdrinken er nog altijd jaarlijks tienduizenden albatrossen en stormvogels aan vishaken die zijn uitgezet om met name tonijn, Antarcatische Diepzeeheek ('Patagonian toothfish') en zwaardvis te vangen. BirdLife International schat dat daardoor elke vijf minuten één vogel omkomt. De foto's die ik onderweg als gids en freelance-fotograaf van deze indrukwekkende vogels heb gemaakt, gebruik ik om de campagne 'Save The Albatross' van BirdLife te steunen.

Aangepast aan een leven lang op zee
Wereldwijd komen er 22 soorten albatrossen en ruim honderd stormvogelachtigen voor*. Samen behoren ze tot de orde *Procellariiformes*, echte zeevogels die ook wel buissnaveligen of stormvogelachtigen genoemd worden. Deze orde vormt maar zo'n 1% van alle vogelsoorten op aarde en dat terwijl de oceanen 71% van de aarde bedekken. De orde bestaat uit vier families van vogels die hun leven lang op zee doorbrengen: de albatrossen (*Diomedidae*), stormvogels en pijlstormvogels (*Procellariidae*), stormvogeltjes

(*Hydrobatidae*) en alkstormvogeltjes (*Pelecanoididae*).

De familie der albatrossen (22 soorten volgens BirdLife) wordt in vier groepen onderverdeeld. De eerste groep – de grootste met tien soorten – wordt gevormd door de mallemokken (*Thalassarche*). Het zijn middelgrote albatrossen waarvan de Wenkbrauwalbatros de meest voorkomende soort is. De tweede groep omvat de grote albatrossen (*Diomedea*) en telt zes soorten, waaronder de Koningsalbatros en de Grote Albatros. Ook de zeldzame Amsterdamalbatros (tachtig adulte vogels) behoort hiertoe. De Zwarte Albatros en Roetkopalbatros vormen samen de derde groep *Phoebetria*. Het zijn zeer gestroomlijnde vogels met lange, puntige vleugels. De vierde groep omvat de *Phoebastria*-soorten (vier soorten) die op de evenaar en het noordelijk halfrond voorkomen. Ongeveer tweederde van alle *Procellariiformes* komt voor op het zuidelijk halfrond. Naar wordt aangenomen ligt hier hun oorsprong. Dit deel van de aarde bestaat overwegend uit zee, met maar 24 eilanden tussen 50° en 70° zuiderbreedte. Het is op deze subantarcische eilanden dat de vogels aan land komen om te broeden. Voor een leven op zee zijn de vier families tot in detail aangepast, zoals de voorbeelden hieronder illustreren.

Overzicht van de bedreigingen

In Tabel 1 wordt duidelijk gemaakt welke vogels achter de vishaken aanduiken. Het zijn de soorten die kwetsbaar of (ernstig) bedreigd worden. De gegevens zijn afkomstig van de International Union for Conservation of Nature (IUCN) die ook de opsteller is van de internationale Rode Lijst. De vogels die 'geen risico' lopen, zijn de soorten die overwegend vissersboten mijden of niet duiken naar aas, zoals de prions en alkstormvogels.

	Albatrossen	Stormvogels & Stormvogeltjes		Alkstormvogels	Totaal
	<i>Diomedidae</i>	<i>Procellariidae</i>	<i>Hydrobatidae</i>	<i>Pelecanoididae</i>	
Ernstig bedreigd	3	9	2		14 (11%)
Bedreigd	7	8	1	1	17 (3%)
Kwetsbaar	9	17	1		27 (21%)
Nog niet bedreigd	3	12	1	3	19 (14%)
Geen risico		33	13		46 (36%)
Geen gegevens			4		4 (3%)
Soorten totaal	22	79	22	4	127 (100%)

Bron: <http://www.birdlife.org> 2007 (Datazone). Niet meegerekend zijn soorten die als 'uitgestorven' zijn geclassificeerd.

Tabel 1 - IUCN-status van albatrossen en stormvogels wereldwijd

* Het aantal soorten binnen de orde *Procellariiformes* wordt door deskundigen op diverse manieren beschreven. Daardoor kunnen er grote verschillen zijn in de aantallen soorten die opgegeven worden. Er bestaan verschillende lijsten. Lex van Groningen baseert zich op de deling die BirdLife International hanteert (red.).

Antarctische Prion *Pachyptila desolata*. Van boven gezien zijn prions het best gecamoufleerd van alle stormvogelachtigen. Ze pikken plankton en klein aas van het wateroppervlakte op. Ze duiken niet achter hun voedsel aan en de visserij is dan ook geen directe bedreiging voor ze. Engelse naam: Antarctic Prion.
Foto: Lex van Groningen.

Buisnavel

Zoals gezegd hebben alle vogels uit de orde een buis op de snavel. Soms valt die nauwelijks op (albatrossen), soms is die duidelijk aanwezig (Reuzenstormvogels). Die buis heeft twee functies. De vogels kunnen zeewater drinken; speciale organen boven de ogen filteren het water en het zout wordt via de buisjes afgevoerd (vaak is een zoutdruppel aan de snavelpunt zichtbaar). Reuk is de tweede functie. Vooral veel *Procellariidae* geven een sterke geur af en er wordt aangenomen dat ze mede daardoor hun kolonie terugvinden (veel soorten keren 's nachts terug om aan predatoren te ontsnappen).

Lange vleugels

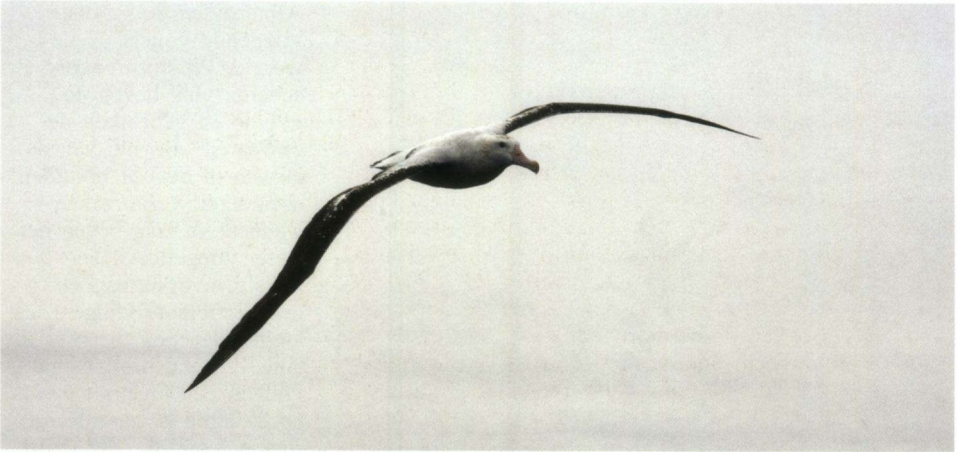
Albatrossen en de meeste andere stormvogels hebben een groot vleugeloppervlak om hun gewicht te dragen. Dat maakt ze tot uitstekende zwevers en efficiënte vliegers die duizenden kilometers kunnen afleggen met een minimum aan energie. Albatrossen hebben meer armpennen dan bijvoorbeeld meeuwen. De bovenarm van een albatros kan vergrendeld worden aan het schouderblad opdat ook het strekken van de vleugels geen extra energie kost. Met een spanwijdte tot 3,5 m zijn de Grote

Albatrossen de grootste vliegende vogels op de wereld. Pijlstormvogels scheren vlak boven de golven en gebruiken de opwaartse stuwung van de golven of het 'luchtkussen' dat ze zelf veroorzaken wanneer ze laag boven het water vliegen. Alleen Alkstormvogeltjes zijn geen efficiënte vliegers, ze leggen dan ook niet van die lange afstanden af. Omdat vliegen een levensvoorwaarde is, gaat de rui zeer geleidelijk. Het duurt enkele jaren voordat alle veren vervangen zijn.

Voedsel

Voedsel is soms weken niet beschikbaar. Alle buisnaveligen kunnen dan ook lange tijd zonder voedsel en hebben vetreserves

aangelegd. Ook de partner die het ei bebroedt heeft deze reserves nodig; een albatrosouder moet soms twee à drie weken op aflossing wachten. Buisnaveligen hebben geen krop, maar wel een 'voormaag' (proventriculus) waarin het voedsel lang geconserveerd blijft of zelfs omgezet wordt tot een olieachtige vloeistof die zeer voedselrijk is. De kuikens van stormvogels gebruiken deze olie om zichzelf te verdedigen tegen jagers en nieuwsgierige onderzoekers. Albatrossen en stormvogels zijn opportunisten die afhankelijk zijn van wat waar op een bepaald moment beschikbaar is: de samenstelling van het menu varieert dan ook tussen kolonies. Op zee houden de vogels elkaar in de gaten. Zodra er een voedselbron ontdekt is, verschijnen er meer vogels die aangetrokken worden door de opvallende witte ondervleugels van de foeragerende vogels. In het algemeen pikken albatrossen en stormvogels hun voedsel uit het water op: garnaalachtigen, pijlinktvis en vis vormen het hoofdbestanddeel van hun menu. Soms is er sprake van interactie tussen zeevogels enerzijds en walvissen, dolfijnen en roofvissen als tonijn anderzijds. Ze drijven scholen vis naar de

Grote albatros *Diomedea exulans*. De Grote Albatros broedt in kolonies op verschillende subantarctische eilanden. Op de grasvlakten waar de nesten zich bevinden, vertonen de partners uitgebreide rituelen om de onderlinge band te verstevigen. Ook geslachtsrijpe vogels zonder partner zijn er te vinden om deze rituelen te leren. De soort werd vroeger bejaagd door zeehondenjagers. Tegenwoordig vormt de visserij een veel groter gevaar. Engelse naam: Wandering Albatross. Foto: Lex van Groningen.

oppervlakte die daardoor beschikbaar komen voor de vogels. Maar de zeevogels hebben ook geleerd dat vissersboten afval dumpen (het gaat om ettelijke tonnen per jaar) en ze volgen de schepen soms dagenlang en in grote aantallen, want het zijn ook aaseters. Albatrossen kunnen goed onder het wateroppervlak duiken, maar lang niet zo goed als sommige pijlstormvogels die tot wel zeventig meter diep hun prooi kunnen achtervolgen.

Lange broedtijd

De grootte van het ei in combinatie met de koude omgeving maakt dat de grote albatrossen recordhouders zijn wat betreft broedduur. Na maanden op zee te hebben doorgebracht, keert eind november de Grote Albatros terug naar de kolonie; de mannetjes meestal enkele dagen eerder dan de vrouwtjes. Een maand later legt het vrouwtje één ei (een kenmerk van alle Procellariidae). Het uitbroeden van het ei duurt niet minder dan 78 dagen. Ook het ei is mooi aangepast: om uitdroging door verdamping te voorkomen heeft het minder poriën dan bijvoorbeeld een kippenei. De partners wisselen elkaar af bij het uitbroeden en in maart komt het ei uit. In de maand die daarop volgt, blijven de ouders bij het kuiken, dat zichzelf nog niet kan warmhouden. Ze verkorten hun foerageertochten tot maximaal 300 km. Het duurt nog 278 dagen voordat het

kuiken vliegvlug is. De totale broedcyclus is daarmee langer dan een jaar, reden dat de *Diomedea*-soorten niet jaarlijks broeden, maar om het jaar. De jonge vogel zal waarschijnlijk pas over tien jaar terugkeren naar deze kolonie, om te proberen zelf te gaan broeden.

Partners

Bij de meeste albatrossen kost het vinden van een geschikte partner ook enkele broedseizoenen. De vogels kennen een uitgebreid scala aan rituelen die op de grond worden opgevoerd, waaronder de 'sky call' om de partner in de lucht te roepen of een potentiële partner te roepen. Albatrossen hebben relatief grotere hersenen dan andere stormvogelachtigen, wat met hun complexe gedragingen te maken lijkt te hebben. Partners die vorig broedseizoen succes hadden, zullen elkaar weer opzoeken. Het heeft niets met romantiek te maken, wel met doelmatigheid.

Een miljard haken per jaar

De moderne visserij vormt de grootste bedreiging voor de kust- en zeevogels. In de jaren zeventig van de vorige eeuw werd vissen met lange lijnen ('beuglijnen') geïntroduceerd als alternatief voor het staand want, waarin veel zeeschildpadden en dolfijnen verstrikt raakten. Vis gevangen met lange lijnen kreeg het keurmerk

‘dolfijn-vriendelijk’, maar in de jaren tachtig bleek deze techniek niet ‘albatros-vriendelijk’.

Het gevaar speelt bij het uitzetten van die lange lijnen, die soms meer dan 100 km lang zijn. Aan de hoofdlijn hangen bijlijnen met daaraan duizenden haken met aas. Jaarlijks gaat het om een miljard uitgezette haken. Albatrossen duiken achter het aas aan, vaak hun natuurlijk voedsel. Als de snavel aan de haak blijft hangen, is de vogel kansloos en wordt het water in getrokken. Een verdrinken oudervogel betekent ook dat het ei niet zal uitkomen of dat het jong zal verhongeren omdat beide ouders nodig zijn voor de broedzorg. De achterblijvende partner zal er enkele jaren over doen voor die een nieuwe partner gevonden heeft waarmee succesvol gebroed kan worden. In de Zuidelijke Oceaan verdrinken jaarlijks tienduizenden albatrossen en stormvogels.

Alleen al voor de kust van Argentinië sterven jaarlijks ongeveer zesduizend vogels door de visserij, vooral Wenkbrauwalbatrossen en Witkinstormvogels. In mei 2007 publiceerden BirdLife en WWF in Zuid-Afrika een rapport dat een schatting gaf van de dieren die omkomen door langelijvisserij in de Benguelastroom. Volgens het document komen er elk jaar 34.000 zeevogels om, alsook 4200 zeeschildpadden en maar liefst zeven miljoen haaien en roggen. Onder de vogels vallen de meeste slachtoffers onder de Wenkbrauwalbatros, de Atlantische Geelsnavelalbatros, de Witkapalbatros en de Witkinstormvogel. Hoewel de Wenkbrauwalbatros de meest voorkomende albatros is, is de soort geclassificeerd als ‘Bedreigd’ aangezien de afname ongeveer 65% bedraagt over de laatste drie generaties (vijfenzestig jaar). De oorzaak is, opnieuw, de langelij-

Kaapse Duif *Daption capense*. Kaapse Duiven zijn zeer algemeen en volgen schepen, die het water omwoelen en zo voedsel bereikbaar maken. Hun buissnavel toont dat ze tot de stormvogels behoren, en niets met duiven te maken hebben. Engelse naam: Cape Petrel. Op deze foto is ook een Zuidelijke Stormvogel zien (Southern Fulmar, *Fulmarus glacialisoides*). Foto: Lex van Groningen.

Wenkbrauwalbatros *Thalassarche melanophris*. Van de 22 albatrossoorten die er bestaan, is de Wenkbrauwalbatros het meest algemeen. Toch wordt ook deze soort bedreigd door de visserij; over drie generaties (ongeveer 65 jaar) is de soort met 65% afgenomen. Geschat wordt dat er nu nog 1 à 2,5 miljoen vogels voorkomen. De grootste kolonies bevinden zich op de Falkland Eilanden, maar de soort broedt ook op eilanden van Australië en Nieuw-Zeeland. De donkere wenkbrauwstreep dient er waarschijnlijk toe het gezichtsvermogen te vergroten, door schittering van het water te absorberen. Albatrossen houden van wind: die tilt ze omhoog zonder de vleugels te hoeven roeren. Op de top zwenken ze af in de richting die ze willen volgen en glijden dan langzaam die kant op. Voor elke meter die ze stijgen, kunnen ze zo'n twintig meter glijden. Dat kost geen energie. Albatrossen hebben langere vleugels dan andere vogels. Engelse naam: Black-browed Albatross. Foto: Lex van Groningen.

visserij. Op Zuid-Georgië is het aantal broedparen van de Grote Albatros tussen 1985 en 2000 afgenomen van 1125 naar ongeveer 500 paar. Andere kolonies vertonen een achteruitgang van rond de 30% over de laatste decennia. Die afname gaat veel te snel voor de albatrossen en stormvogels, die een langzame reproductie kennen.

Trawling en andere gevolgen van de visindustrie
Kort geleden werd duidelijk dat ook de trawlvisse-

rij ernstige gevolgen heeft voor zeevogels. Een recente studie schatte dat 12.000 albatrossen in een jaar tijd zijn omgekomen door Zuidafrikaanse trawlvisserij. Naast directe slachtoffers heeft de visserij andere negatieve gevolgen voor zeevogels:

- door de grootschaligheid waarop gevist wordt, blijft minder vis beschikbaar voor vogels;
- door overbevissing van tonijn verdwijnt de interactie tussen tonijn en zeevogels;
- vogels (en andere zeedieren) raken verstrikt in netten en visgerei;
- vishaken en afval, afkomstig van vissersboten, worden ingeslikt door zeevogels.

Bird Island is de westpunt van Zuid-Georgië, waar Robin Snape voor de British Antarctic Survey werkt. In juni 2007 bevestigde hij een vermoeden uit januari, dat de helft van de Grote Albatroskuikens die in 2006 op Bird Island geboren zijn, haken in hun maag hebben. De langelijnhaken, zo groot als een half potlood, zijn afkomstig van afval dat overboord gegooid is door vissers en opgepikt is door foeragerende albatrossen die het aan hun kuiken voeren. Ingeslikte haken steken zelfs uit de kop en hals van volwassen vogels **.

Oplossingen

Op internationaal en lokaal niveau werkt BirdLife intensief samen met visserij- en overheidsinstanties om maatregelen te treffen. In 2004 trad het 'Verdrag voor de Bescherming van Albatrossen en Stormvogels' in werking. Dit verdrag is ondertekend door landen als Frankrijk, Peru, Argentinië en Groot-Brittannië, landen die belangrijke broedkolonies op hun eilanden herbergen of visvergunningen afgeven voor hun territoriale wateren. In 2004

** Getuige foto's op de website van Zuid-Georgië: <http://www.sgisland.org>.

verscheen ook het BirdLife rapport 'Tracking Ocean Wanderers'. Het vatte alle onderzoeken samen naar de verspreiding van gezenderde albatrossen en reuzenstormvogels en maakte inzichtelijk waar en wanneer de vogels in conflict raken met de visserij. Vooral in de broedtijd zijn veel albatrossen kwetsbaar. Er is niet één maatregel die alle ellende kan voorkomen; er zijn immers verschillende vogelsoorten bij betrokken die elk een eigen foeragegedrag en verspreidingspatroon vertonen. Een slimme combinatie van maatregelen die ik hieronder zal uitleggen, blijkt wel effectief.

Sneeuwstormvogel *Pagodroma nivea*. De Sneeuwstormvogel foerageert aan de rand van ijsbergen. Deze vogels hebben kolonies op Antarctica die honderden kilometers landinwaarts liggen, veilig tegen bijna alle predatoren. Engelse naam: Snow Petrel. Foto: Lex van Groningen.

Wenkbrauwalbatros (boven) en Roetkop-albatros boven de Drake Passage. Deze foto laat het verschil in vorm zien tussen de Wenkbrauwalbatros (een mallemoksoort) en de Roetkopalbatros (een *Phoebetria*-soort). Foto: Lex van Groningen.

Dode albatrossen en stormvogels, afkomstig van een vissersschip na één vaartocht.

Foto: Peter Ryan.

Zuidelijke Reuzenstormvogel *Macronectes giganteus*. Oudervogel met jong op het nest. Antarcisch schiereiland. Reuzenstormvogels zijn zo groot als albatrossen. Ze eten van dode zeehonden en pinguïns en zien er nogal dreigend uit. Toch is dit een vogelsoort die erg gevoelig is voor verstoring. Foto: Lex van Groningen

Tori lines

Een 'tori line' is een lijn die aan een boei achter het schip aandrijft en waaraan rode linten wapperen die de vogels afschrikken. Daardoor komen ze niet bij het aas. Eind 2006 werden vijftig albatrossen, zeven stormvogels en twee zeeschildpadden door één vissersboot als onbedoelde bijvangst binnengehaald rond de Kermadec Eilanden (900 km ten noordoosten van Nieuw-Zeeland). Dit incident leidde er waarschijnlijk toe dat de Nieuwzeelandse minister van Visserij, Jim Anderton, in februari 2007 aankondigde dat vissen met lange lijnen binnen de Exclusieve Economische Zone alleen nog 's nachts mocht plaatsvinden en uitsluitend met 'tori lines'. Zo'n eenvoudige en goedkope methode kan het aantal slachtoffers onder de vogels al met 80% terugdringen. Dezelfde maatregelen zijn geïmplementeerd voor visserij in de wateren rond de Falkland Eilanden, waar zo'n 60% van de wereldpopulatie Wenkbrauwalbatrossen broedt. Tien jaar geleden werden dagelijks negentig dode albatrossen binnengehaald, een aantal dat nu teruggedrongen is tot zestien vogels.

Vishaken 's nachts uitzetten

Het 's nachts uitzetten van de lijnen zorgt ervoor dat albatrossen het aas niet kunnen zien. Echter, veel stormvogels, zoals de

Witkinstormvogel, zijn juist 's nachts actief. En ook albatrossen foerageren soms 's nachts. Het aas blauw kleuren is een andere manier om het minder zichtbaar te maken voor zeevogels.

Verzwaarde lijnen

Het verzwaren van de lijnen, bijvoorbeeld met keien, zorgt ervoor dat het aas sneller in het water zakt. Inmiddels zijn in samenwerking met BirdLife speciale lijnen ontwikkeld die van binnen al verzwaard zijn en die ook door de vissers gemakkelijker te gebruiken zijn. Een alternatief is het aas te laten zakken door een buis, waardoor de vogels er ook niet bij kunnen.

Albatross Task Force

Een aantal BirdLife-deskundigen vormt de Albatross Task Force. Zij varen met de vissers mee om te adviseren en monitoren. Op dit ogenblik werken er drie in Zuid-Afrika, twee in Brazilië en twee in Chili. Het is de bedoeling dat het team snel uitgebreid wordt om ook in de Pacificische Oceaan en aan de Atlantische kust van Zuid-Amerika aanwezig te kunnen zijn.

Piraatvisserij en certificering

BirdLife slaagt er in om afspraken te maken met de landen en de organisaties die wereldwijd de visregio's beheren –

visseren vangen immers liever vis dan vogels. Maar ongeveer eenderde van de vissersschepen vaart onder zogenaamde goedkope vlag en weet zich zo te onttrekken aan deze afspraken. Hoewel de illegale (formeel: Illegal, Unreported and Unregulated) vissers met ruim duizend schepen in de minderheid zijn, zijn ze wel verantwoordelijk voor eenderde van het aantal vogelslachtoffers. Piraatvisserij is een groeiend internationaal probleem, waarvoor nog geen oplossing in zicht is. Er wordt gewerkt aan het terugdringen van de verkoop van illegaal gevangen vis door certificering, in handen van de Marine Stewardship Council (MSC). Het blauwe keurmerk vertelt, ook in Europese supermarkten, dat de vis legaal gevangen is en dat de soort niet overbevist wordt.

Wat kunt u zelf doen om te helpen?

Informeer in de eerste plaats de naaste omgeving over de achteruitgang van zeevogels en wat eraan te doen is. Koop geen vis of alleen duurzame vis en koop zeker geen tonijn (of producten waarin het is verwerkt). Zie voor meer informatie: <http://www.msc.org/> en <http://www.goedevlis.nl/>. Steun ook de albatros campagne met een donatie. Zie voor meer informatie daarover: <http://www.savethealbatross.net/>. Meer in het algemeen is het ook aan te raden de auto thuis laten bij het kijken naar vogels en niet met het vliegtuig naar verre vakantiebestemmingen te gaan. 'Consuminder', bespaar energie, reduceer afval en koop lokale producten als dat mogelijk is.

Voor wie meer wil weten

Lezers die graag meer willen weten over albatrossen en stormvogels, kunnen allereerst terecht op internet. Vanaf de

Albatros op canvas

Bestel een albatrosfoto op canvas en steun de albatros campagne. Via zijn website biedt Lex van Groningen zijn foto's aan als prachtige, scherpe afdruk op canvas. Om de albatros campagne van BirdLife te steunen heeft hij vijf foto's geselecteerd die mooi in woning of kantoor staan en waarvan het grootste deel van de opbrengst naar de albatros campagne van BirdLife gaat. Voor afbeeldingen van de foto's, een uitgebreide omschrijving en bestelinformatie, kijk op: <http://www.lexsample.nl> en klik op de Speciale Actie – Albatros op canvas. Heeft u speciale wensen? Die zijn veelal ook mogelijk.

Volwassen Zuidelijke Reuzenstormvogel op de Drake Passage. Foto: Lex van Groningen.

website van Lex van Groningen (<http://www.lexsample.nl/>, menu: *Albatrossen & Antarctica*) kunt u naar een aantal informatieve links doorklikken. Lex van Groningen is ook beschikbaar voor het organiseren van lezingen en foto-exposities voor vogelwerkgroepen of andere organisaties. Kijk voor meer informatie op de website of stuur een e-mail. Meer informatie over de actie voor het behoud van deze soorten is ook te vinden op <http://www.savethealbatross.net>.

■ Lex van Groningen, e-mail: lex@lexsample.nl.